

חידוש החיים בשארית הפליטה - מבט פסיכולוגי

הלל קליין

בשעה שחקרתי את הדרכים השונות שבהן התמודדו הניצולים עם האסון, עם חיים נורמאליים ועם יצירתם מחדש של קשרים משפחתיים, התרשמתי שוב ושוב למראה המגוון הרחב של מנגנוני הסתגלות והתמודדות של האני, המתבטאים בקורות חייהם של הניצולים. ההתחדשות הפסיכולוגית התרחשה על-פי רוב בהקשר לנישואין ולהולדתם וגידולם של ילדים. הנושאים החוזרים ונשנים בחיי הנפש של הניצולים - ובמיוחד במצבי משבר כגון פרידה, תלות, אחריות, אמון, קשר, אבדן, ולכידות - הגיעו לידי ביטוי במשפחות שהוקמו... ההתחדשות היא לדידנו ביטוי הן ליכולתו של הניצול לעבד את כלל חוויות השואה ולהכלילן בעצמיותו והן ליכולתו לשנות את רגש האשמה של הניצול ולהפכו לאחריות אנושית, בד בבד עם שימור הזהות העצמית. מצאנו כי אצל הניצולים קיים גם פחד מפני פאתוס, ומכאן נטייתם לאנקדוטות גרוטסקיות בשעה שהם מתייחסים לחוויותיהם הטראומטיות בעבר. נטייה יצירתית זו באה לידי ביטוי גם בלשון היומיומית של החוויות ובפעילות קונסטרוקטיבית. אלה מבטאים את הנכונות לחיות, למצוא משמעות ותקווה... מצאנו בקרב הניצולים קיטוב בין הדחף להשתלט על חוויות נפשיות מאיימות לבין הכניעה הפאסיבית והחזרה על טראומת השואה... איננו יכולים להפחית מחשיבות העובדה שיש דרך ייחודית לתהליך ההישרדות של היהודי ושליטתו בחוויית השואה. בקרב ניצולים יהודים נתגלה צורך למצוא קשר היסטורי עם הדורות הקודמים וסבלותיהם. הם תרו אחר משמעות יהודית ייחודית הטמונה בייסורים ואחר קשר מסורתי עם העבר היהודי.

מקור: קליין, הלל, "החיפוש אחר זהות ומשמעות בקרב ניצולי השואה", בתוך : גוטמן ישראל ומנבר רחל (עורכים), מחנות הריכוז הנאציים, הרצאות ודיונים בכינוס הבינלאומי הרביעי של חוקרי השואה, יד ושם, ירושלים, תשמ"ד, עמ' 432